

Cel voor het Vlaams Provinciaal Onderwijs

LEERPLAN 1^e GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

2^e leerjaar van de 1^e graad SO

Basisoptie Creatie en vormgeving

Creatie en vormgeving

INHOUDSTAFEL

Gebruiksaanwijzing	3
Lessentabel	6
Visie op onderwijs.....	7
Algemene profilering voor de basisoptie Creatie en vormgeving.....	9
Leerlingenkenmerken.....	10
Algemene doelstellingen	11
Algemene pedagogisch en didactische wenken.....	12
Minimale materiële vereisten.....	14
Leerplan Creatie en vormgeving.....	16
Specifieke doelstellingen en leerinhouden	17
Pedagogische en didactische wenken voor Creatie en vormgeving.....	26
Evaluatie.....	29
Bibliografie.....	33

GEBRUIKSAANWIJZING

Het leerplan

Statuut

Een school wordt door de overheid gesubsidieerd. In ruil daarvoor moet ze bewijzen dat ze een behoorlijk studiepeil nastreeft en bij de leerlingen bereikt. Het leerplan is een middel voor de overheid om na te gaan of de school aan deze kwaliteitseisen voldoet. Daarom dient ze van goedgekeurde leerplannen gebruik te maken.

Het leerplan fungeert m.a.w. als een juridisch-inhoudelijk contract tussen de overheid en de school of de inrichtende macht. Het is het officieel en bindend basisdocument waarvan de leraar uitgaat bij het vormgeven van zijn onderwijspraktijk.

Goedkeuring

Het leerplan wordt ontwikkeld door de leerplancommissie in opdracht van de Cel voor het Vlaams Provinciaal Onderwijs. De leerplancommissies worden in september samengesteld en bestaan uit vakleraren en pedagogische medewerkers van CVPO.

Het leerplan moet voldoen aan inhoudelijke en vormelijke criteria. We verwijzen hier naar het Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de goedkeuringscriteria en indieningsmodaliteiten van de leerplannen voor het secundair onderwijs (26 nov. 1996).

Globaal concept van het leerplan

Dit leerplan is uitgewerkt voor het 2e leerjaar van de 1e graad basisoptie *Creatie en vormgeving*.

In de lessentabel is het onderscheid gemaakt tussen AV Plastische opvoeding / KV Beeldende vorming / TV Kleding en PV kleding. Om pedagogisch-didactische redenen is er één leerplan voorzien voor 10 lessen per week met de integratie van Creatie en Vormgeving en praktische oefeningen. De leraren zullen de leerplandoelstellingen in overleg moeten realiseren. De inhouden worden zo aangeboden dat de leerling deze vakken ervaart als één geheel.

De pedagogische en didactische wenken worden in dit leerplan niet onmiddellijk gekoppeld aan de doelstellingen en leerinhouden. Afhankelijk van de verschillende thema's kunnen leraar en leerling bepaalde keuzes maken. Deze keuzes bepalen mee welke pedagogische en didactische wenken relevant zijn op dat moment. De pedagogische en didactische wenken zijn dan ook terug te vinden in een apart luik na de doelstellingen en leerinhouden.

In dit leerplan vindt u verder:

Algemene profilering van de basisoptie Creatie en vormgeving

Hierin vindt de leraar een situering van de basisoptie *Creatie en vormgeving*, de beginsituatie en de leerlingenkenmerken.

Minimale materiële vereisten

De doelstellingen

In de **algemene doelstellingen** staat vermeld welke competenties voor de basisoptie *Creatie en vormgeving* gelden. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de attitudes.

De **specifieke doelstellingen** zijn zo operationeel mogelijk geformuleerd.

De **basisdoelstellingen** moeten door zoveel mogelijk leerlingen bereikt worden. Zij vormen de criteria die de klassenraad ondermeer zal hanteren bij de eindbeoordeling van elke leerling. Dit betekent dat bij een juiste oriëntering van de leerling het onderwijs garant staat voor het bereiken van het vooropgestelde eindresultaat zoals geformuleerd in de basisdoelstelling. De basisdoelstellingen vormen met andere woorden het minimumprogramma.

De **uitbreidingsdoelstellingen** zijn verrijkings-, extra-, verdiepings- of maximumdoelstellingen. Zij leiden tot gedifferentieerd werken. Niet alle leerlingen kunnen deze doelstellingen bereiken. Deze doelstellingen zijn dan ook niet verplicht aan alle leerlingen aan te bieden en bepalen niet of een leerling al of niet geslaagd is. Zij kunnen wel een aanwijzing zijn voor de verdere oriëntering van de leerling.

De leerinhouden

De leerinhouden worden opgesteld door de leerplancommissie. Er wordt op gelet dat er een evenwicht is tussen 'verplichting' en 'eigen inbreng' van de leraar. De leerplannen van CVPO stellen de doelen centraal.

De didactische en pedagogische wenken

In deze rubriek vindt de leraar hulpmiddelen om de doelstellingen te bereiken. Het zijn zowel didactische werkvormen, didactisch materiaal, audiovisuele middelen, ...
De wenken zijn een hulp voor de leraar, maar verplichten hem/haar geenszins om ze aan te wenden. De school en de leraar zijn autonoom bij het concretiseren van de specifieke doelstellingen en de leerinhouden.

De evaluatie

In deze rubriek vindt de leraar een concept over de wijze waarop hij/zij de beoordeling van de leerling kan verantwoorden.

De bibliografie

De leraar vindt in de bibliografie een lijst van vaktijdschriften, handboeken, schoolboeken, handleidingen, standaardwerken, naslagwerken, didactische pakketten, ... die hem/haar kunnen helpen bij het voorbereiden van de lessen of die hij kan gebruiken als didactisch materiaal.

Besluit

CVPO opteert waar mogelijk voor:

- open leerplannen, met veel ruimte voor de eigen inbreng van het lerarenteam en veel didactische en pedagogische tips ter ondersteuning;
- een hechte horizontale en verticale samenhang.

In de leerplannen van de eerste graad worden waar mogelijk de vakoverschrijdende eindtermen aangegeven.

De vakoverschrijdende eindtermen worden aangeduid met een code en een nummer. De code verwijst naar het vakoverschrijdend thema:

- LER: leren leren
- SOC: sociale vaardigheden
- BUR: burgerzin
- GEZ: gezondheidseducatie
- MIL: milieueducatie

Het nummer komt overeen met het volgnummer van de bedoelde vakoverschrijdende eindterm.

LESSENTABEL

2^e leerjaar van de 1^e graad SO

2de leerjaar

Gemeenschappelijke Basisvorming	24
AV Katholieke godsdienst	2
AV Niet-confessionele zedenleer	
AV Protestantse godsdienst	
AV Islamitische godsdienst	
AV Aardrijkskunde	1
AV Biologie	1
AV Engels	2
AV Frans	3
AV Fysica	1
AV Geschiedenis	1
AV Lichamelijke Opvoeding	2
AV Muzikale Opvoeding	1
AV Nederlands	4
AV Wiskunde	4
TV Technologische Opvoeding	2
Basisoptie <i>Creatie en vormgeving</i>	10
TV Kleding / KV Beeldende Vorming / AV Plastische Opvoeding <i>Creatie en vormgeving</i>	4
PV Realisatietechnieken	6

VISIE OP ONDERWIJS

Basisreferentiekader

Het basisreferentiekader van waaruit onderwijs wordt verstrekt, vinden we terug in *het pedagogisch project*. Dit is het geheel van onderwijskundige en opvoedkundige uitgangspunten die vanuit een bepaald mens- en wereldbeeld door de inrichtende macht worden vastgelegd.

Door de ondertekening van de Gemeenschappelijke Verklaring inzake een non-discriminatiebeleid in het onderwijs en de onderschrijving van de Standpuntbepaling CVPO in het kader van de opvolging van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind vormen volgende inhoudelijke principes een *rode draad in het pedagogisch project van elke inrichtende macht van het provinciaal onderwijs*:

- het provinciaal onderwijs is open onderwijs, toegankelijk voor iedereen, vertrekkend vanuit de idee van een pluralistische samenleving, waarbij mensen met verschillende overtuigingen en achtergronden met elkaar positief kunnen omgaan, zonder daarom hun identiteit te verliezen;
- het provinciaal onderwijs is gericht op de maximale ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en ontwikkelingskansen van alle leerlingen en op de voorbereiding van een beroepsleven;
- het provinciaal onderwijs is gericht op het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en op het beleven en toepassen van mensenrechten in de geest van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en inzonderheid het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Jongeren worden, ongeacht de capaciteiten waarover ze beschikken, erkend als medeburgers en worden aangesproken om verantwoordelijkheid op te nemen voor en mee vorm te geven aan de kwaliteit van (het leven op) de school.

Geënt op de basisbeginselen van het pedagogisch project stuurt de school haar onderwijskundig en opvoedkundig beleid en formuleert ze haar *schoolvisie*.

In de schoolvisie expliciteert de school haar pedagogisch referentiekader in de vorm van concrete opvoedingsdoelen, waarden en normen en beschrijft ze hoe ze haar socialisatie-opdracht wil realiseren. De schoolvisie vormt de basis voor schoolwerkplanontwikkeling.

Ontwikkelingsbegeleiding

Ontwikkelingsbegeleiding omvat alle lesgebonden en les overstijgende onderwijsactiviteiten en/of methodes die gericht zijn op waardensocialisatie.

Aandacht gaat hierbij zowel uit naar leerlinggerichte activiteiten als naar het scheppen van randvoorwaarden voor een leefbare school en schoolomgeving voor alle onderwijsparticipanten. In een school is het bijvoorbeeld onmogelijk om gezondheidszorg en gezondheidseducatie van elkaar te scheiden omdat de organisatie van de zorg het eerste element van de opvoeding is en een basisvoorwaarde voor de kwaliteit van de opvoeding. Dezelfde redenering geldt voor alle andere educatievormen.

Hiertoe rekenen we:

- relatiebekwaamheid en sociale vaardigheden
We verwijzen hiervoor naar de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen in de eerste graad.
Bijvoorbeeld het organiseren van leefsleutels op school, kennismakingsdagen, klasactiviteiten gericht op leren samenwerken, ...
- gezondheidseducatie
Het uitwerken van een gezondheids- en/of drugbeleid op school. Bijvoorbeeld het organiseren van activiteiten rond “gezonde voeding”, “roken”, ...
Verkeerseducatie, bijvoorbeeld bij het verkennen van de omgeving rondom de school
We verwijzen naar de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen in de eerste graad.
- opvoeden tot burgerzin
Bijvoorbeeld het oprichten van een leerlingenraad, leerlingen betrekken bij de herinrichting van de speelplaats, leerlingen inzicht bijbrengen in de werking van het provinciebestuur, ...
- milieueducatie
Deze educatievorm vindt men beschreven bij de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen. Bijvoorbeeld het organiseren van een milieuproject.
- leren leren
Het doel van leren op school is in de eerste plaats het leerproces en niet het cijfer. Leerkrachten moedigen hun leerlingen aan om te slagen en begeleiden hen bij dit proces. We verwijzen hier eveneens naar de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen in de eerste graad.
- interculturele vorming
Bij de vorming van interculturele competentie gaat het om inzichten, vaardigheden en houdingen die integraal deel uitmaken van een sociaalvaardige houding en die we nastreven bij de leerlingen en bij onszelf om optimaler in onze multiculturele samenleving te kunnen functioneren evenals in de context van internationalisering.
- culturele en esthetische vorming
Voor veel leerlingen is de school de enige introductie in de culturele wereld. Deze leerlingen dienen in hun leerplichtonderwijs kennis te maken met cultuur en een basis op te bouwen die hen levenslang mogelijkheden biedt voor verdere ontwikkeling.
Cultuur als instrument speelt een rol bij het verwezenlijken van brede vormingsdoelen als sociale cohesie, tolerantie en maatschappelijke betrokkenheid.

ALGEMENE PROFILERING VOOR DE BASISOPTIE CREATIE EN VORMGEVING

De visie op het kledingonderwijs werd grondig herdacht. Afstappen van de traditionele leerprocessen en met behulp van nieuwe creatieve didactische inhouden inspelen op de vraag van de arbeidsmarkt en vervolgonderwijs is het devies.

Creatie en Vormgeving is een basisoptie die past in deze vernieuwing: creatief denken en vormgeven van producten, gericht op elementen uit de modewereld. Mode is een totaalconcept waarvan kleding slechts één aspect is.

In de basisoptie *Creatie en Vormgeving* zal men het proces volgen van creatief en verantwoord handelen 'Ontwerp – Realisatie – Presentatie'. Aangezien dit proces ook toepasbaar is in andere situaties, moet bijgevolg de inhoud in een breder perspectief worden geplaatst.

Na het beëindigen van de basisoptie *Creatie en Vormgeving* dienen de leerlingen te beschikken over een degelijke basiskennis en voldoende basisvaardigheden om verschillende studierichtingen van de tweede graad te volgen. Daarenboven is hun houding en ingesteldheid gericht op het flexibel omgaan met diverse situaties. Het geeft de leerlingen troeven in de hand om zich – door middel van procesmatig denken – in te werken in andere technische specialiteiten.

Tijdens de lessen *Creatie en Vormgeving* leert men overwegend omgaan met beelden. Aan de eigen inbreng van de leerling wordt zeer veel belang gehecht. Door het procesmatig werken worden de aanschouwelijke problemen creatief verwerkt. De theoretische studie is ondersteunend en wordt aan een praktische uitvoering gekoppeld.

De kerngedachten van denkend handelen en handelend denken staan hier centraal. Denken en uitvoeren steunen elkaar en zijn complementair.

LEERLINGENKENMERKEN

De basisoptie *Creatie en Vormgeving* richt zich tot jongeren die creatief willen omgaan met soepele materialen, ideeën en inspiratiebronnen, en willen leren deze methodisch om te zetten in een modisch product, dat economisch en ecologisch verantwoord is. De leerlingen die zich aangetrokken voelen tot deze basisoptie zijn gevoelig voor: kunst, cultuur, mode, vormgeving, reclame en presentatie.

ALGEMENE DOELSTELLINGEN

- Gericht zoeken naar informatiebronnen en ze kunnen raadplegen.
- Gericht leren kijken naar vorm en beeldaspecten.
- Ontdekken dat iedere cultuur zijn specifieke en waardevolle eigenheid bezit.
- Luisteren naar, zich inleven in, aanvullen en uitwisselen van ideeën.
- Streven naar originaliteit van het uit te voeren onderwerp.
- Werkruimte efficiënt inrichten.
- Steeds aandacht hebben voor een goede lichaamshouding.
- Oplossingen zoeken en toepassen die ergonomisch werken bevorderen.
- Lezen en interpreteren van handleidingen van gereedschap.
- Gereedschap correct hanteren.
- Naleven van veiligheidsvoorschriften.
- Ontwikkelen van creativiteit en inlevingsvermogen om op een harmonische en authentieke wijze, klantgericht producten vorm te geven op basis van een behoefteonderzoek.
- Kennismaken met methodes en processen om natuur- en wereldbeelden, kunstelementen uit verschillende perioden en culturen, in een eigen creatief ontwerp te verwerken.
- Ontwikkelen van attitudes van vernieuwde aandacht en openheid tegenover de nabije werkelijkheid, met het oog op het zich bewust worden van de wijze waarop men deze werkelijkheid waarneemt en ervaart.
- Werken aan een eigen denkpatroon door probleemoplossend te leren handelen bij het omzetten van ideeën en gevoelens, in een concept dat functioneel, decoratief, esthetisch, ecologisch, klantgericht, ... moet zijn.
- Zich communicatieve vaardigheden eigen maken door het overbrengen van verbale en non-verbale boodschappen.
- Motorische vaardigheden oefenen bij diverse vormgevings- en realisatietechnieken.
- Verwerven van attitudes en sociale vaardigheden die nodig zijn om als mens volwaardig te kunnen participeren in de maatschappij.
- Vaardigheden ontwikkelen die praktisch gericht zijn.
- Bedenken, organiseren en realiseren van opdrachten onder een bepaalde tijdsdruk, efficiënt gebruik van gereedschap en apparaten, communiceren door tekeningen en oplossingen zoeken door het kiezen van de gepaste middelen.
- Het gewenste werkstuk monteren en afwerken met een vooraf bepaalde kwaliteitsnorm.
- Algemene computerkennis verwerven en leren werken met een tekenpakket

ALGEMENE PEDAGOGISCH EN DIDACTISCHE WENKEN

In de lessentabel is het onderscheid gemaakt tussen AV Plastische opvoeding / KV Beeldende vorming / TV Kleding en PV kleding. Om pedagogisch-didactische redenen is er één leerplan voorzien voor 10 lessen per week met de integratie van Creatie en Vormgeving en praktische oefeningen. De leraren zullen de leerplandoelstellingen in overleg moeten realiseren. De inhouden worden zo aangeboden dat de leerling deze vakken ervaart als één geheel.

Men werkt minimum 4 thema's uit en ten minste 5 werkstukken.

- één werkstuk is een kledingstuk.
- één werkstuk wordt geïnspireerd door Mode:
 - ◆ modeontwerper;
 - ◆ modetendens;
 - ◆ folklore;
 - ◆ ...
- één werkstuk wordt geïnspireerd vanuit de wereld van de Kunst:
 - ◆ kunststroming;
 - ◆ kunstenaar;
 - ◆ kunstwerk;
 - ◆ kunsttechniek;
 - ◆ ...
- 2 thema's worden gekozen uit de belevingswereld van de leerling: wat wil de leerling? wat raakt de leerling? wat is zijn gedachtegang?
 - ◆ vrije tijd;
 - ◆ muziek;
 - ◆ sport;
 - ◆ kledij;
 - ◆ trend-watchers;
 - ◆ media;
 - ◆ ...

- Men kan ook een thema kiezen dat ontstaat uit de situaties met een uitnodigend probleemkarakter:
 - ◆ milieu;
 - ◆ armoede;
 - ◆ kinderarbeid;
 - ◆ nieuwe technieken;
 - ◆ ...

- De thema's dienen voldoende beeldinformatie te bevatten. Ze moeten ook de ruimte scheppen om gevoelens uit te drukken en om menselijke relaties en gedragingen mogelijk te maken.

- De leerling wordt in het werkstuk niet alleen met het thema, maar ook met zichzelf geconfronteerd. Omdat de leraar en leerling samen het leerproces doorlopen (waarnemen, bevragen, evalueren en bijsturen), wordt de leerling geholpen in bewustwording en de affirmatie (bevestiging) van de eigen identiteit.

Tijdens elke activiteit moeten steeds nieuwe beslissingen genomen worden. Het product wordt doorlopend geëvalueerd, zowel naar vorm als naar inhoud. Door deze kritische houding bouwt de leerling een waardeschaal op en maakt zich een aantal attitudes eigen.

Elke nieuwe ervaring vormt dan een uitdaging tot verdere groei.

Door het feit dat hier voor de leerling zeer zinvolle dingen gebeuren en ontstaan, waarbij hij succes ervaart, gaat hij meer zelfvertrouwen krijgen, waardoor hij gemakkelijker verantwoordelijkheid zal opnemen die hij kan gebruiken bij het vinden en aanvaarden van een eigen levenstaak.

- Het is de taak van de betrokken leraar per thema te bepalen welke doelstellingen hij wenst te accentueren. In de loop van het schooljaar moeten al de doelstellingen gerealiseerd worden. Men zorgt ervoor dat de leerling niet op een theoretische manier kennis maakt met de verschillende aspecten van ontwerpen, realiseren en presenteren maar integendeel praktisch mag ervaren wat de basisoptie *Creatie en Vormgeving* inhoudt. De verdere theoretische ondersteuning van deze drie aspecten zal in de tweede en de derde graad verder worden uitgebouwd.

- Gedurende het ganse jaar wordt er gewerkt aan volgende attitudes:
 - ◆ esthetisch aanvoelen;
 - ◆ luisteren naar ideeën van anderen;
 - ◆ zich inleven in ideeën van anderen;
 - ◆ zin voor orde en nauwkeurigheid;
 - ◆ zin voor precisie en detail;
 - ◆ verantwoordelijkheidszin;
 - ◆ zelfvertrouwen;
 - ◆ kritische houding ten overstaan van eigen werk.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Nutsvoorzieningen:

- Voorzieningen voor koud water
- Elektriciteitsvoorzieningen voor:
 - ◆ Verlichting
 - ◆ Aansluiting toestellen
 - ◆ Aansluiting apparatuur

Infrastructurele voorzieningen:

- Zone voor praktijk
- Zone voor theorie: ruim genoeg om aan te passen aan didactische werkvormen
- Voldoende bergruimte

Specifieke uitrusting:

Het aantal keer dat bepaalde voorzieningen moeten aanwezig zijn, is afhankelijk van het aantal leerlingen.

Er dient voldoende te zijn voor elke werkende leerling.

Specifieke uitrusting voor praktijk:

- Naaimachine met werktafel
- Overlock
- Strijktafel
- Strijkplank
- Stoomstrijkijzer

Specifieke uitrusting voor de zone theorie:

- Grote verplaatsbare werktafels met een glad werkblad
- Verplaatsbare prikborden
- Grote verplaatsbare spiegel
- Paspoppen
- Klein gereedschap onder andere nietpistool, perforator, T-lat van 75 cm, lat 50 cm
- Vast projectievlak
- Bord

Specifieke uitrusting voor:

- Brandveiligheid

- Eerste hulp bij ongevallen

Beschikbare uitrusting in de school:

- Personal computer met plotter, printer en toepassingssoftware en randapparatuur (naar behoefte volgens leerlingenaantal)
- Overheadprojector
- Video
- Tv-toestel
- Strijktafel met afzuiginstallatie
- Stoomstrijkijzer met individuele stoomketel
- Thermocoleerpers.

LEERPLAN CREATIE EN VORMGEVING

<i>TV Creatie en vormgeving</i>	<i>4u</i>
<i>PV Realisatietechnieken</i>	<i>6u</i>

***SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN
EN
LEERINHOUDEN***

2^e leerjaar van de 1^e graad SO
Basisoptie Creatie en vormgeving

CREATIE EN VORMGEVING

Specifieke leerplandoelstellingen	B/U	Leerinhouden	VET
Inzien dat het slechts zin heeft een idee te realiseren als er een behoefte voor bestaat.	B	De verschillende basisbehoeften	GEZ 1 GEZ 3 MIL 1
Basisbehoeften en gecreëerde behoeften onderscheiden en er voorbeelden van geven, vertrekkende vanuit een thema, probleem of idee.	B	De gecreëerde behoeften	GEZ 4 GEZ 5 BUR 9
Vorm en beeldaspecten leren waarnemen in bestaande kunstwerken. Bestaande kunstwerken leren appreciëren en ontleden om ideeën op te doen voor eigen vormgeving Eerste kennismaking met de computer	B	Beeldaspecten: (vormgeving) <ul style="list-style-type: none"> - Lijn - Vlak - Vorm - Compositie - Ordeningssystemen - Ruimte - Licht - De computerconfiguratie - Opstarten van het systeem - Toetsenklavier - Muis - Procedure om het programma te starten - Procedure om het programma te verlaten - Eenvoudige toepassingen 	SOC 2
Opzoeken en raadplegen van informatiebronnen.	B	Cultuurgedrag Mode, modelijn, modetrend, moderage	SOC 16 BUR 6 BUR 9 MIL 5

Specifieke leerplandoelstellingen	B/U	Leerinhouden	VET
Elementaire begrippen uit de basiskleurenleer kennen. Kleuren: - Herkennen - Opsommen - Samenstellen - Combineren	B	Kleuren: - Primaire, secundaire en tertiaire - Kleurcontrast: kleur tegen kleur - Complementaire kleuren - Warm en koud - Licht en donker - Kwantiteit	
Uitvoeren en analyseren van een minimarktonderzoek voor een omschreven doelgroep.	U	Verschillende doelgroepen: - Marktsegmentatie naar leeftijd - Uiterlijke kenmerken van een consument Productvergelijking Minimarktonderzoek: - Enquête - Interview	BUR 6 BUR 7 SOC 5 SOC 6 SOC 12
Ontdekken en exploreren van verschillende materialen, gereedschappen en technieken. De meest geschikte materialen kiezen voor een bepaalde toepassing Herkennen, benoemen en indelen van gebruikte materialen. Herkennen en benoemen van het gebruikte gereedschap.	B	Materialen: keuze uit: - Natuurlijke vezels: <ul style="list-style-type: none"> • Plantaardige: katoen, vlas, jute • Dierlijke vezels: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wol zijde (vernoemen en bij gebruik globaal bespreken) - Halfkunstmatige of halfsynthetische vezels: <ul style="list-style-type: none"> • Rayon: viscose, acetaat(vernoemen en bij gebruik globaal bespreken) - Kunstmatige of synthetische vezels: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Polyamide ▪ Polyester (vernoemen en bij gebruik globaal bespreken) - Mengvezels: vb. plantaardige, synthetische, e.a. (vernoemen en bij gebruik globaal bespreken)	LER 2 MIL 8 MIL 10 LER 12

Specifieke leerplandoelstellingen	B/U	Leerinhouden	VET
		<p>Indeling van de textielvezels naar hun oorsprong</p> <p>Technieken: Keuze uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hangen - Rimpelen - Knopen - Vouwen - Frommelen - Stikken - Verbinden - Opblazen - Spannen - Verlijmen - Kneden - Verschuiven - Knippen - Nieten - Verven - Drukken - Collage maken - Weven - Breien - Haken - Knopen, klossen, vlechten - Non – woven: persen en spuiten 	

Specifieke leerplandoelstellingen	B/U	Leerinhouden	VET
		<ul style="list-style-type: none"> - Machinaal naaien: <ul style="list-style-type: none"> • Recht stikken • Evenwijdig stikken • Aanhechten /afhechten • Enkele zoom • Dubbele zoom • Korte en lange stapelnaden • Sierstiksels • Zigzag stikken • Hoeken stikken • Gebogen lijnen - Handnaaien: (naargelang de noodwendigheid) <ul style="list-style-type: none"> • Zoom • Knopen • Haken en ogen • Drukknopen 	

Specifieke leerplandoelstellingen	B/U	Leerinhouden	VET
		Gereedschap: Keuze uit: - Stoomstrijkijzer - Strijktafel en –plank - Mouwplank - Stoomafzuigende perstafel - Nietapparaat - Lijmpistool - Naaimachine - Persapparaat - Snijmachine - Scharen - Naalden - Vingerhoed - Lintmeter - Krijt - Spelden - Andere... Gereedschap: correct hanteren: - Instellen - Gebruiken	GEZ 13 LER 7
Opzoeken onder welke vorm de gebruikte materialen worden aangeboden. Raadplegen van de bibliotheken met de computer.	B	Etikettering en labeling van grondstoffen en / of verwerkte producten. Prijzvergelijking.	LER 8

Specifieke leerplandoelstellingen	B/U	Leerinhouden	VET
Een definitief ontwerp maken aan de hand van een voorontwerp en eventueel een marktonderzoek.	B	Kenmerken van een goede creatie: <ul style="list-style-type: none"> - Functioneel - Productief - Ergonomisch - Veilig - Harmonie: kleur - Contrast - Esthetisch - Decoratief - Artistiek - Authentiek: oorspronkelijk en / of persoonlijk - Verkoopbaar Keuze van werkstuk en model Detailstudie	MIL 11 SOC 7 SOC 10 LER 10 LER 11
Omschrijven van het begrip <i>patroon</i> of <i>vorm</i> .	B	Begrip <i>patroon</i> Kenmerken van een goed patroon	
Opzoeken van manieren om een patroon of vorm manueel of computergestuurd te bekomen.	B	Verschillende manieren om tot een patroon of vorm te komen <ul style="list-style-type: none"> - Kopen - Overnemen - Tekenen: <ul style="list-style-type: none"> • Manueel • met computer Mouleren van een eenvoudig werkstuk Moulage overbrengen op een plat vlak en vergelijken met een meetkundig figuur	
Technische schetsen maken van de vormen. Eenvoudige meetkundige vormen met computer kunnen tekenen	B	Maken van technische schetsen als communicatiemiddel	

Specifieke leerplandoelstellingen	B/U	Leerinhouden	VET
Bepalen en aanduiden van de maten die nodig zijn om het patroon te tekenen.	B	Studie van de maten: maten opzoeken <ul style="list-style-type: none"> - Meten - Berekenen - Verhoudingen - Maataanduiding - Maten Maat nemen	GEZ 1
Technische schets omzetten tot een patroon.	B	Technische schets omzetten tot een patroon: <ul style="list-style-type: none"> - Lijnsoorten: onderbroken, ononderbroken - Schaaltelingen - Gegevens (benaming, maat, ...) - Verkleining en vergroting - Lezen en interpreteren van handleidingen van gereedschap 	LER 7
Lezen van een technische tekening van een patroon met oog op de uitvoering van het concept.	U	Technische tekeningen kunnen lezen Tekenregels Lijnsoorten: onderbroken, ononderbroken Lengten, breedten, vlakken en verhoudingen zo nauwkeurig mogelijk schatten. Symbolen: <ul style="list-style-type: none"> - Bewerkingen - Gereedschap - Verwijzingstekens 	
Vastleggen van de afwerkingvolgorde in een plan eventueel met tekstverwerking. Een fabricageschema opstellen.	B	Ontleden van een eenvoudig werkstuk Vastleggen van de afwerkingvolgorde in een plan: werkvolgorde eventueel met de computer Gebruik van een fabricageschema	

Specifieke leerplandoelstellingen	B/U	Leerinhouden	VET
Maken van een productierijp patroon.	B	Begrip snijpatroon Benamingen: - Naadwaarde - Zoom - Beleg Snijpatroon tekenen of rechtstreeks intekenen op stof: voor- en nadelen Merkttekens Coderen	
Principes van economisch en milieubewust handelen toepassen bij het snijden.	B	Snijplannen Doel van een snijplan Eisen waaraan een goed snijplan moet voldoen Stofberekening of materiaal berekening Stof klaarmaken om te snijden Het plaatsen van de snijpatronen op de stof Naleven van veiligheidsvoorschriften Juiste houding	MIL 9 GEZ 8 GEZ 13
Principe van de IKZ-filosofie hanteren	B	Kwaliteitsnormen en toleranties	
Ontwerpen van labels, affiches, verpakkingen eventueel met een tekenprogramma	B	Label: materiaal, onderhoud, merk/ logo Affiche Verpakking ...	MIL 9
Presenteren van het werkstuk in een aangepaste sfeer.	B	Werkstukken presenteren: - Etaleren - Minimodeshow <ul style="list-style-type: none"> • Muziek • Choreografie • Accessoires - Communicatieve presentatie	SOC 1 SOC 2 SOC 12
Ingebruikneming van het werkstuk.	B	Ingebruikneming van het werkstuk: Werkstukken plaatsen, hangen, gebruiken, dragen, ...	SOC 16
Evalueren van het eindproduct en het gevolgde productieproces.	B	Ervaringen noteren	LER 10 LER 14

PEDAGOGISCHE EN DIDACTISCHE WENKEN VOOR CREATIE EN VORMGEVING

Het thema kan ingeleid worden door middel van mediabeelden uit ondermeer tijdschriften, video's of modeshows en door een bezoek te brengen aan een tentoonstelling of museum.

Door brainstorming kan het gekozen thema concreter gemaakt worden. De grenzen van de daaruit vloeiende ontwerpen worden bepaald en de betekenis ervan onderzocht en vastgelegd.

Tijdens het gericht zoeken naar inspiratiebronnen moeten de leerlingen begeleid worden. Door zich te documenteren over vorm- en beeldaspecten, materialen en technieken gaan de leerlingen zich inleven en verdiepen in het thema.

Het is noodzakelijk, methodes om informatieve gegevens op te zoeken, aan te leren.

Hierbij wordt gebruik gemaakt van mediamateriaal (catalogoog, dia's, video's, internet, interactieve cd-roms, ...) of worden tentoonstellingen en musea bezocht.

De leerlingen dienen vertrouwd gemaakt te worden met de basisbegrippen van de kleurenleer om op een natuurlijke manier werkelijke toepassingen te kunnen realiseren.

De praktische toepassing heeft steeds voorrang op de theoretische kennis.

Deze toepassingen kunnen ondermeer schetsen, collages, vorm- en kleurstudies zijn waarbij organische of kunstmaterialen en voorwerpen (schelpen, vruchten, veren, knopen en garens...) worden gebruikt.

Bij de presentatie van het concept zullen deze als blikvanger dienst doen.

De voorontwerpen worden in verscheidene kleuren, materialen en technieken uitgewerkt.

Het zou zinvol zijn mocht de school over een bergruimte beschikken waar de talrijke materialen opgeborgen kunnen worden. Materialen waarmee de leerling kan experimenteren om zo de creativiteit te bevorderen.

In deze fase laat de leraar de leerling zo vrij mogelijk.

Voor het concept wordt er per leerling één origineel ontwerp, twee- of drie-dimensioneel uitgevoerd.

Uit het veelzijdig aanbod van technieken zal de leerling zelfstandig een keuze maken, om vervolgens op een authentieke manier vorm te geven aan het persoonlijke idee van de vooropgestelde opdracht. Daarbij dient niet alleen rekening gehouden te worden met de artistieke, maar ook met de functionele waarde.

De verschillende modische ontwerpen (sfeerbeelden, werkbladen, schetsen, modeltekeningen, maquettes...) zullen op een sfeervolle wijze gepresenteerd en toegelicht worden (wand, paneel, etalage, display, ...)

De ontworpen labels, reclameproducten (draagtassen, kaarten, ...) en andere verpakkingen kunnen als aanvulling gebruikt worden.

De eindpresentatie wordt volledig uitgewerkt en krijgt een definitieve vorm in een persmap, een modeshow, een tentoonstelling,

Om een vast denkproces aan te leren dient men het technologisch proces steeds te hanteren:

- **Behoeft**e of **probleemstelling**: kiezen van het thema.
- **Keuze van de beste oplossing**: opzoeken van producties die binnen dit thema passen, voor- en nadelen opzoeken, kiezen van het ontwerp.
- **Realisatie**: stappen om het prototype te maken, vastleggen van leerinhouden, realiseren van het prototype.
- **Ingebruikneming**: in gebruik nemen van het prototype.
- **Evaluatie**: evalueren van het proces en het product.

Houd tijdens al die stappen van het proces rekening met de IKZ – filosofie.

Gebruik afwisselende didactische werkvormen.

Bied enkel de leerinhouden aan die nodig zijn bij de ontwikkeling van het thema.

Maak bij het opstellen van de jaarplanning steeds vooraf een duidelijke keuze, welke

leerplandoelstellingen / leerinhouden aan bod komen bij een bepaald ontwerp. Het is niet de bedoeling dat alle leerplandoelstellingen en leerinhouden in elk ontwerp ter sprake komen.

Vermits de inhouden van ontwerp tot ontwerp en van jaar tot jaar zullen verschillen, is het noodzakelijk om een map met vakinhouden aan te leggen en die met de groep leerlingen door te geven aan de leraren van het volgend jaar.

Het lokaal moet aantrekkelijk zijn en tevens de hedendaagse visie op de studierichting *Creatie en Vormgeving* uitstralen.

Met de ontwerpen (sfeerbeelden, collages, schetsen, ...) en een vragenlijst wordt door de leerling een marktonderzoek gedaan, waarbij de ontwerpen aan het modeadvies van de vooraf bepaalde doelgroep worden getest. Mogelijk kan dit in samenwerking met de leraar Nederlands. Van dit onderzoek brengt de leerling verslag uit, waarbij speciale aandacht besteed wordt aan de communicatieve vaardigheden. Resultaten worden steeds in groep besproken (evaluatie).

De ontwerp-tekening wordt een werktekening of technische schets.

Het ontwerp zal permanent aangepast worden volgens ergonomische wensen van de doelgroep. Dit kan slechts gebeuren door zich volledig in te leven in de gebruikerssituatie.

Leg in samenspraak met de leerling de criteria vast voor het kiezen van het materiaal en toebehoren op basis van het ontwerp.

Bestudeer enkel de geselecteerde grondstoffen, bijvoorbeeld door groepsopdrachten te geven om zo de materialen te laten uittesten. Van de gekozen materialen, de eigenschappen en het onderhoud laten opzoeken in verschillende informatiebronnen.

De leerling legt een documentatiemap aan over de gebruikte materialen en grondstoffen. Deze map neemt de leerling telkens mee naar het volgend leerjaar.

In de loop van de tweede en de derde graad komen de belangrijkste vezels wel éénmaal aan bod.

Breng de leerinhouden proefondervindelijk aan.

Leer enkel de nieuwe leerinhouden aan die deel uitmaken van het ontwerp.

Kies per ontwerp verschillende manieren om de leerling zelfstandig de patroonvorm te laten ontdekken. Dit kan experimenteel of je kan gebruik maken van archiefpatronen.

Breng een informatief bezoek aan de lessen CAD bij de leerlingen van een hogere graad.

Laat eventueel de leerling eerst op ware grootte tekenen omdat hij een beter zicht zou krijgen op de juiste weergave.

Controleer het patroon eventueel driedimensioneel, steun daarvoor op de wiskundige voorkennis.

Bestudeer afgewerkte werkstukken met aandacht voor de prijs-kwaliteit verhouding.

Het belang van een correct patroon en een efficiënte uitvoering doen inzien. Bepaal en respecteer de kwaliteitseisen (zelfcontrole).

Om de leerling te ondersteunen in zijn opzoekwerk moet er voldoende archiefmateriaal voorhanden zijn (stalen van materialen, detailstudies van kledingstukken, instructiefiches, gebruikaanwijzingen van apparaten enz..).

Leer enkel bij een apparaat of machine die functies aan die men nodig heeft om het prototype te kunnen vervaardigen.

Leer dit alles al doende aan.

Ga voor opzoekwerk bij voorkeur uit van afgewerkte modellen. In deze fase is de toegepaste methode belangrijker dan de kwaliteit. Geef permanent aandacht aan de veiligheid, inrichting van de werkruimte en ergonomisch werken.

Eenvoudige afwerkingsformulieren kunnen in groep worden opgemaakt.

Leer de leerlingen verschillende bewerkingen op fiches noteren zodat zijzelf tot een logische ordening komen.

Besteed samen met de leerling aandacht aan een goede werkpostschikking zodat ergonomisch werken een automatisme wordt. Zelfcontrole en kwaliteit staan steeds voorop.

Leerlingen die vlug werken kunnen eventueel een aanvullend werkstuk, gelijklopend uitwerken.

EVALUATIE

1 studiebegeleiding, remediëring en evaluatie

Met **studiebegeleiding** bedoelen we het geheel van activiteiten waarbij de leerling hulp bij het leren ondervindt. Deze activiteiten worden vanuit gerichte doelstellingen opgezet en kunnen georganiseerd worden voor individuele leerlingen, voor klasgroepen, voor alle leerlingen op schoolniveau.

Studiebegeleiding houdt in dat het lerarenteam aandacht heeft voor de hele ontwikkeling van de leerling en oog heeft voor verstandelijke en emotionele factoren bij het leren. Het betekent eveneens dat het team rekening houdt met de verschillende leerstijlen.

Met **remediëring** bedoelen we het bieden van hulp om tekorten op te vangen of weg te werken. Ook hier is het belangrijk om de doelstelling van de activiteiten precies te omschrijven.

Studiebegeleiding en remediëring zijn uitnodigingen voor de leerling tot **zelfevaluatie**, tot reflexie over eigen studie- en leergedrag en hier op constructieve wijze iets aan te veranderen. Op die manier wordt de leerervaring van de leerling verruimd.

Studiebegeleiding en remediëring maken met de **evaluatie** deel uit van het **evaluatie- of feedbacksysteem** op school.

De didactische evaluatie, afgestemd op de doelstellingenniveaus in het leerplan biedt informatie over de wijze waarop de leerling deelneemt aan het leren op school maar biedt eveneens informatie over de wijze waarop de leraar hen bij het leerproces begeleidt. Ook voor de leraar is de didactische evaluatie een bron voor zelf-evaluatie.

Openheid, tolerantie en humor t.a.v. het eigen leer- en lesgedrag bieden een goede garantie om samen met de leerlingen te onderzoeken op welke wijze hun leerproces het best kan verlopen, en om feedback te geven en te ontvangen.

2 afstemming op doelstellingenniveaus

Evaluatie heeft pas zin als er gewaardeerd wordt vanuit criteria: vanuit doelstellingen. Daaruit kunnen twee kwaliteitseisen worden afgeleid:

- Hoe nauwkeuriger de na te streven lesdoelstellingen worden geformuleerd, hoe makkelijker het wordt om ze te evalueren.
- Hoe eenduidiger de lesdoelstellingen (afgeleid uit de leerplandoelstellingen) zijn geformuleerd des te preciezer de didactische evaluatie kan verlopen.

In de leerplandoelstellingen komen volgende niveaus voor. De evaluatie dient afgestemd te worden op deze doelstellingsniveaus:

- voor het niveau **weten/kennen** kan gebruik gemaakt worden van kennisvragen die peilen naar het precieze kennen en weten.
- voor het niveau **inzien** wordt gewerkt met inzichtvragen of -opdrachten waarbij de leerlingen kunnen aantonen dat zij belangrijke relaties inzien en begrijpen.
- voor het niveau **toepassen** zijn toepassingsvragen en -opdrachten aan de orde waarin de leerlingen hun kennis, vaardigheden en inzicht kunnen gebruiken, toepassen en uitvoeren in de leersituaties uit de klaspraktijk.
- voor het niveau **integreren** kunnen opdrachten gebruikt worden waarin de beheersing van de kennis en de vaardigheden aangetoond wordt in verschillende toepassingen, ook los van de leersituatie in de klas.
- voor het niveau **zijn**, wordt voortdurend gestreefd naar het stimuleren van het zelfvertrouwen en de motivatie van de leerlingen.

3 *procesevaluatie/productevaluatie*

Om de doelstellingen van het leerplan te bereiken wordt er bij de evaluatie steeds uitgegaan van de beginsituatie. Het is wenselijk die beginsituatie helder in kaart te brengen binnen de concrete context van de klasgroep om het leerproces dat de leerlingen doorlopen, optimaal te begeleiden.

Het moet voor de leerling duidelijk zijn dat er een onderscheid is tussen de evaluatie van enerzijds het leerproces en anderzijds het eindproduct.

Bij de **procesevaluatie** wordt voortdurend gepeild in hoeverre de leerling het onderwijsproces goed verwerkt met de bedoeling dit proces zo nodig bij te sturen zodat elke leerling op de meest effectieve manier kan leren. De klemtoon ligt hierbij duidelijk op het optimaal functioneren en het welbevinden van de leerling.

Voor de leraar is het belangrijk om vooraf goed af te bakenen welk proces moet doorlopen worden, welke de verschillende stappen zijn om tot een goed leerresultaat te komen. Door geregelde feedbackmomenten (kleine toetsen, gesprekken, volgsystemen) wordt de leerroute verder gezet of zo nodig bijgestuurd. Om de leerling te motiveren gebeurt dit in een constructieve, positieve sfeer.

Bij de **productevaluatie** daarentegen wordt op het einde van het leerproces (bijvoorbeeld: een hoofdstuk, een opdrachtenreeks, een project, een trimester...) nagegaan in hoeverre de leerling de leerplandoelstellingen bereikt heeft.

4 *fasen van het evaluatieproces*

Het evaluatieproces is meer dan het geven van een eindcijfer. Het is belangrijk om dit eindcijfer te onderbouwen door:

1. het verzamelen van gegevens

- dit gebeurt door het observeren en evalueren van opdrachten, taken, oefeningen, groepswork.

2. het **interpreteren**

- de gegevens worden getoetst aan de criteria die de leraar **vooraf** duidelijk heeft bepaald en aan de leerlingen meegedeeld.
- de leraar houdt hierbij rekening met de vakgerichte doelen en met de vakoverschrijdende eindtermen die hij in zijn vak heeft geïntegreerd.
- bij voorkeur worden de criteria bepaald door de vakwerkgroepen of minstens in samenspraak met de collega's zodat er een verticale afstemming kan gebeuren.

3. het **beslissen**

- in eerste instantie zal de individuele leraar een beslissing nemen over de vorderingen en de eindresultaten van de leerlingen.
- die individuele beslissing wordt besproken en geïntegreerd in de besluiten van de klassenraad.

4. het **rapporteren**

- de leerling krijgt duidelijke informatie over zijn/haar vorderingen.
- dit gebeurt enerzijds in geregelde momenten van feedback voor de leerling en anderzijds in een schriftelijke rapportering (rapport, ...).

5 *evaluatie van de algemene en technische vakken*

De leraar onderbouwt de evaluatie van de algemene en technische vakken door allerlei gegevens zoals:

1. taken

- leerlingen lossen in de klas tijdens de les vragen, oefeningen en opdrachten op. Hierbij kunnen ze bijvoorbeeld gebruik maken van hun cursussen en schriften.
- hierbij aansluitend kan de leraar hetzij klassikaal, hetzij individueel de oefeningen en opdrachten verbeteren en bespreken.
- deze besprekingen zijn een eerste middel om het leerproces van de leerling bij te sturen

2. opdrachten

- de opdrachten geven de leerling de kans om vaardigheden te trainen en een beter inzicht te verwerven in leerinhouden.
- na elke opdracht is het belangrijk om de leerling zo snel mogelijk op de hoogte te stellen van het resultaat. Bij duidelijke tekorten is een bijsturing aangewezen.

Wij raden aan om een studiebegeleidingsplan en een remediëringsplan te ontwerpen binnen de vakwerkgroep en de mogelijkheden tot studiebegeleiding en remediëring binnen de context van de opleiding op basis van collegiaal overleg te onderzoeken.

3. kleine toetsen

- na het afwerken van afgebakende gehelen kan de leerling getoetst worden.
- het is belangrijk om na de individuele correctie door de leraar een klassikale bespreking van de toets te voorzien zodat leerlingen uit hun fouten kunnen leren.
- op basis van de individuele resultaten kan de leraar beslissen om bepaalde onderdelen van het leerproces voor een bepaalde leerling (of leerlingengroep) te herhalen of uit te breiden.

4. grote overhoringen

- na het afwerken van een groter geheel kunnen grote overhoringen worden afgenomen. Het gaat hierbij om productevaluaties: welke doelstellingen heeft de leerling op het einde van het leerproces bereikt?
- grote overhoringen dienen duidelijk afgebakend te zijn waarbij de leerlingen precies weten welke doelstellingen en leerinhouden getoetst zullen worden.
- een productevaluatie kan ook bestaan uit de beoordeling van een project of werkstuk dat voor een bepaald vak door leerlingen in groepjes of individueel werd gerealiseerd. Essentieel bij het tot stand komen van zo'n project is de procesevaluatie. Deze maakt integraal deel uit van de uiteindelijke productevaluatie. De leraar geeft duidelijke informatie over de wijze waarop deze procesevaluatie in de productevaluatie zal worden opgenomen.

6 *Praktijkvakken*

Alle leerplandoelstellingen per vak kunnen voorwerp zijn van evaluatie.

Het is heel belangrijk om de leerlingen **vooraf** duidelijk op de hoogte te brengen van:

- de precieze doelstellingen die getoetst zullen worden;
- welke criteria gebruikt zullen worden;
- wat de norm is om te slagen.

Een mogelijk beoordelingsproces, zowel voor praktijkvakken als voor algemene en technische vakken, kan er zo uitzien:

- de leerlingen krijgen de werk- en vaardigheidsanalyse van de uitvoering;
- de leraar bepaalt op welke aspecten en sleutelpunten de leerling zal beoordeeld worden en praat hierover met hem; bijvoorbeeld in een klassesprek, in de individuele begeleiding, ...
- geregeld worden feedbackmomenten ingelast waarop de leerling een duidelijk beeld krijgt van de verworven vaardigheden en attitudes van zijn sterke en zwakke punten. Deze momenten kunnen als een functioneringsgesprek met de leerling worden opgevat;
- op basis van de feedbackmomenten kan indien nodig een remediëring met de leerling afgesproken worden;
- na een bepaalde periode volgt een productevaluatie.

De leerling zal de verworven kennis hanteren, toetsen en inoefenen aan de hand van opdrachten. Door een permanente evaluatie wordt het de leerling mogelijk gemaakt zijn werkmethode zelf te verbeteren aan de hand van zijn individueel begeleidingsplan. De leerling moet er zich bewust van worden dat zijn evaluatie afhankelijk is van zijn persoonlijke inzet bij het uitwerken van realiteitsgerichte opdrachten. Hij moet leren om zijn eigen vorderingen op positieve wijze te evalueren en elk nieuw bereikt resultaat als een winstpunt te ervaren.

De leraren begeleiden de leerling hierbij. Zij helpen de leerling te reflecteren over de uitgevoerde taken en opdrachten. Zij wijzen hem voortdurend op de beroepsgerichte aspecten. Ook besteden zij veel aandacht aan de specifieke attitudes die de leerling dient te verwerven. Van hen wordt binnen deze zienswijze een goed observatievermogen verwacht. We bevelen daarom aan om te werken met een volgsysteem waarbij zowel de leerling als de leraar op elk moment kunnen nagaan in welke mate de leerling bepaalde doelstellingen beheerst. Zo'n volgsysteem kan vorm krijgen door middel van een doelstellingenrapport, een cijferrapport, een woordbeoordeling.

Ook wordt binnen deze zienswijze van de leraar verwacht dat hij op een constructieve manier met de leerlingen communiceert. "Leren", d.w.z. kennis, vaardigheden, attitudes verwerven kan immers alleen maar in een veilige omgeving waarin de leerling zich goed voelt en zich gewaardeerd weet om wie hij is.

BIBLIOGRAFIE

Een goede eeuw kunst deel 1 en deel 2,
Instructieve omroep, vorming - schooltelevisie,
1994	BRTN
De abstracten: deel 3, Instructieve omroep,
vorming- schooltelevisie, 1994	BRTN
Inspiration, tijdschrift over artistieke etalage	Brussel, 1030
Dispaly Decor Market, rue James Watt 35
Trions Kostuumgeschiedenis
<i>Marian Conrads en Gerda Zwartjes</i>	Tirion-Baarn
Lesideeën voor het textielonderwijs
<i>Irma de Jong, Truus Langereis, Stella Ruhe,
Marie José van der Sandt, Annemiek Tijhaar</i>	Cantecleer
Stilleven een tentoonstelling
<i>Ted Van Lieshout</i>	Sun
Marketing
<i>Henk Joosten</i>	Meppel
Kinderen vormen in textiel
<i>Henny Clason, Marie Louise Goossens, Willemien
Nagel</i>	Cantecleer
Kunst/werk A een de Jong
<i>Els Maréchal, Luk Frateur</i>	Kapellen, Pelckmans
Kostuumgechiedenis
<i>L. Willems</i>	Brugge, Karel Beyaert
Sjabloneren in stijl
<i>Mary Maccarthy</i>	Cantecleer
Mycenae
<i>Petros G. Themelis</i>	Hannibal
Les bases du dessin vol nr.1	Album Leo

Tekenen en schilderen: tekenen <i>Cees Mudde</i>	Cantecleer
Tekenen en schilderen: acryl <i>Cees Mudde</i>	Cantecleer
Tekenen en schilderen: aquarel <i>Cees Mudde</i>	Cantecleer
Tekenen en schilderen: pastel <i>Cees Mudde</i>	Cantecleer
Tekenen en schilderen: met kleurpotlood <i>Cees Mudde</i>	Cantecleer
Tekenen en didactiek <i>Schasfoort B.</i>	Wolters
Kinderen leren tekenen <i>Koppers P, De Winter W.</i>	Cantecleer
Grote Mode-encyclopedie	Elsevier
Marketing in vogelvlucht <i>Holshouwer</i>	Kluwer
Etaleren stap voor stap 1 en 2 <i>H. Bergen</i>	Den Gulden Engel
Het textiel ABC	Etitex
<i>Andere publicaties:</i>	
IVOC Publicaties, video's en dia's	IVOC
PETRA II, Mode en milieu	Brussel, Dienst Europese projecten
Knack Weekend, mode info	Roularta
Windels V, Standaard magazine	De Standaard Boekhandel
Leerplan Creatie en Vormgeving D/1998/0279/006 - september 1998	VVKSO - LICAP, Brussel

Volgende boeken zijn zeer interessant maar niet meer verkrijgbaar in de boekhandel:

Vieuw on Colour <i>Edelkoord</i>	Mode en info België
Kijk op Kunst <i>Debersaques S.</i>	Standaard
Hardop kijken, De Visser A.	Sun
Kunst en Kleur <i>Itten J.</i>	Cantecleer
Ornament symbool en tekenen <i>Smeets R.</i>	Cantecleer
De Kunstenaar, educatieve functie <i>Read H.</i>	Utrecht, Spectrum
Beginselen van de beeldende vorming <i>Gerritse A.</i>	Cantecleer
Geschiedenis van de beeldende vorming <i>Gerritse A.</i>	Cantecleer
Kunst, Kind, Opvoeding <i>Asselberghs-Neesen V.</i>	Leuven, Acco
Mode-encyclopedie '40-80	Van Dishoeck
Het fenomeen kleur <i>Gerritse A.</i>	Cantecleer
Goed bekeken <i>Koppers P., De Winter W.</i>	Cantecleer

Nuttige adressen:

Dienst Europese projecten, Koningsstraat 93, 1000 Brussel, tel (02) 227 14 11.

IVOC, Montoyerstraat 31, 1000 Brussel, tel. (02)511 53 50.

Etitex, Montoyerstraat 24, 1000 Brussel, tel.(02)238 10 11.

Boekhandel De Brug, Phoenixstaat 1, 9000 Gent, tel.(09)226 38 69.

Boekhandel IBP, Jezusstraat 16, 2000 Antwerpen tel.(03)232 88 55.

Boekhandel Copyright, 9000 Gent.

Algemeen Belgisch Vlasverbond, Oude Vestingstraat 15, 8500 Kortrijk, tel.(265)22 02 61.

Wools of New Zealand, IWS, R. Van Den Driesschelaan 18, 1180 Brussel, tel.(02)772 79 00.

Provinciaal Veiligheidsinstituut, Jezusstraat 28, 2000 Antwerpen, tel.(03)203 42 00.

Provinciaal Instituut voor Milieueducatie, Mechelsesteenweg 365, 2500 Lier, tel.(015)31 95 11.

Stedelijk Modemuseum, Gasthuisstraat 11, 3500 Hasselt, tel.(011)22 17 73.

Provinciaal Textielmuseum Vrieselhof, Schildesteenweg 79, 2520 Ranst, tel.(03)385 03 70.

Nederlands Textielmuseum, Goirkestraat 98, NL-5046 GN Tilburg tel. 0031 13/536 74 75.